

12.3.2026

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi

HE 2/2026 vp

Julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä on tärkeää turvata mahdollisuudet lääkealan erityispiirteiden huomioimiseen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Lääketeollisuus ry:ltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Esityksen tavoitteena on tehostaa ja säästää julkisissa hankinnoissa, turvata laadukkaat palvelut sekä vahvistaa huoltovarmuuden ja ympäristönäkökulmien huomiointia. Lisäksi esitys pyrkii parantamaan erityisesti pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia. Lääkehankintojen kannalta keskeiset ehdotetut muutokset liittyvät markkinakartoitukseen, hankintojen jakamiseen, yhden tarjouksen tilanteisiin ja varautumista koskeviin ehtoihin.

Markkinakartoitus

Ehdotuksen 65 §:n mukaan markkinakartoitus tai hankinnan eri toteutusvaihtoehtojen arviointi olisi pakollista, jos hankinnan arvonlisäveroton kokonaisarvo ylittää 10 miljoonaa euroa. Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi kuulla alalla toimivia yrityksiä tai riippumattomia asiantuntijoita taikka muita toimijoita ja markkinakartoitus voitaisiin toteuttaa myös käyttämällä erilaisia arviointimenetelmiä.

Lääkealan regulaation vuoksi hankintayksiköillä on jo nyt poikkeuksellisen täydelliset tiedot markkinoilla olevista vaihtoehtoista: lääkevalmisteilla on oltava viranomaisen myöntämä myyntilupa, minkä vuoksi kaikki hyväksytyt valmisteet löytyvät viranomaisen rekisteristä. Myös kartoituksia markkinoille tulevista valmisteista on jo toteutettu.

Pidämme erityisen positiivisena, että hallituksen ehdotus kannustaa hankintayksiköitä markkinavuoropuhelun käymiseen. Markkinavuoropuhelu on tärkeä ja keskeinen hankinnan vaihe, jonka avulla voidaan selvittää hankinnan toteutustapaan, sopimusehtoihin tai esimerkiksi riittävään tarjousaikaan liittyviä seikkoja niin, että ei tarpeettomasti rajata kilpailua ja tarjontaa.

Hankintojen jakaminen

Ehdotuksen 75 §:n mukaan hankintayksikön on jaettava hankinta erillisiin osiin tai kilpailutettava hankinnan osat erillisillä tarjouskilpailuilla. Hankinta voitaisiin jakaa osiin myös valitsemalla kaksi tai useampia toimittajia puitejärjestelyyn tai perustamalla dynaaminen hankintajärjestelmä. Lisäksi hankintayksikkö voi jättää hankinnan jakamatta osiin, jos hankinnan jakaminen ei ole perustellusta syystä mahdollista taikka jos jakaminen lisää merkittävästi hankintayksikön tai toimittajan hallintokustannuksia tai johtaisi kustannusten jatkuvaan kasvuun.

Lääketoimialan ominaispiirteisiin kuuluu, että monille lääkevalmisteille ei ole hoidollisesti korvaavaa valmistetta tai sellainen ei ole kaupan Suomen markkinoilla. Tällöin hankinnan jakaminen osiin valitsemalla useampi toimittaja tiettyä lääkeainetta tai niiden yhdistelmää varten ei ole aina mahdollista. Lisäksi hankintayksiköille jakaminen voi aiheuttaa hallinnollista taakkaa.

On tärkeää, että hankintayksiköllä on mahdollisuus jättää hankinta jakamatta hallituksen esityksessä kuvatuissa tilanteissa.

Hankinnan keskeyttäminen, kun on saatu vain yksi tarjous

Lain 125 §:ssä on tarkoitus säätää hankintamenettelyn keskeyttämisen pakollisuudesta, jos avoimessa menettelyssä on saatu vain yksi tarjous. Keskeyttämisvelvoitetta ei kuitenkaan olisi, jos hankintayksikkö on toteuttanut lain 65 §:n mukaisen markkinakartoituksen tai jakanut hankinnan osiin 75 §:n mukaisesti. Lisäksi hankintamenettelyn keskeyttämisestä yhden tarjouksen tilanteessa saadaan poiketa erityisen painavasta syystä.

Lääkekilpailutusten toimivuuden sekä yksittäisten potilaiden tai pienten potilasryhmien hoidon mahdollistamiseksi on keskeistä, että jokaisen yksittäisen lääkeaineen osalta ei edellytetä useampaa tarjousta. Useiden tarjousten saaminen Suomen pienellä markkinalla ei ole aina realistista. On siksi erittäin tärkeää, että lakiehdotuksessa mainitut poikkeamismahdollisuudet keskeyttämisvelvoitteesta pidetään voimassa lopullisessa lainsäädännössä.

Varautuminen

Hankinnan kohteen kuvausta koskevaan 71 §:ään ehdotetun uuden 4 momentin perusteella hankintayksikkö voisi hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmissä asettaa turvallisuutta ja varautumista koskevia ehtoja hankinnan kohteen tarjouspyynnössä edellytetyn saatavuuden varmistamiseksi. Lisäksi ehdotetaan, että varautumiseen liittyvät hankinnat voidaan kilpailuttaa ehdollisesti.

Lääketeollisuuden tuotanto- ja toimitusketjut ovat globaaleja sekä tiukasti säänneltyjä, ja hankintayksiköt asettavat jo nyt merkittäviä vaatimuksia lääkkeiden jatkuvan saatavuuden turvaamiseksi. Lääkkeiden kaltaisten kriittisten hyödykkeiden osalta varautumiseen ja huoltovarmuuteen liittyvien tekijöiden huomiointi on tärkeää, mutta samalla on tärkeää huolehtia Suomen markkinoiden kilpailukykyisyydestä, sillä lääkkeiden tuotantokapasiteetista kilpaillaan usein globaalisti.

Liian raskaat vaatimukset voivat lisätä yritysten hallinnollista taakkaa, kustannuksia ja riskejä ja siten vähentää halukkuutta osallistua hankintoihin. On siksi tärkeää, että varautumista koskevat vaatimukset eivät muodostu kohtuuttoman raskaiksi. Lääkealan sääntelyn, rajallisen kapasiteetin ja pitkien toimitusaikojen vuoksi myöskään ehdollinen kilpailuttaminen ilman hankintayksikköä velvoittavia ehtoja ei todennäköisesti lisää tarjoajien mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin.

Sujuvat hankinta- ja käyttöönottoprosessit auttavat turvaamaan lääkkeiden hyvää saatavuutta pienellä markkinalla. Tämä tukee vaikuttavaa terveydenhuoltoa ja lisää osaltaan maamme kriisinkestävyyttä.

Kunnioittaen,

Anne-Mari Virolainen

Lääketeollisuus ry
toimitusjohtaja